

Rakamlar ile Raks

İsmail Özkan
TÜRKİNŞA Sendikası Yönetim Kurulu Üyesi

ismailozkan@turkinsa.org.tr

2003 yılından itibaren 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununun uygulanmaya başlanması inşaat sektöründe olumlu bir heyecan ve beklenti yaratmıştır. Kamu yatırımlarının, uygulama projesi ve programlı kaynak tahsisi ile kısa sürede tamamlanması ana temeline oturtulan modelden bugüne kadar beklenen faydanın sağlanmadığı değerlendirilmektedir.

İnşa süresinin dar sürece endekslenmesi, fiyat farklarının öneminin azalması sonucunu doğurmuş ve kanun ile fiyat farkı ödenmesi idarelerin inisiyatifine bırakılmıştır. Kanun ile birlikte, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na göre ihalesi yapılacak olan yapı işlerine ilişkin fiyat farkı hesabında uygulanacak esaslarda yayımlanmıştır. Yeni gündemde fiyat farkı imalat girdilerinin baz alındığı endekslere göre formüle edilmiştir. İnşaat demiri zammının tavan yaptığı 2008 yılında yönetime ilk ciddi eleştiriler olmuş ve 5794 sayılı kanun ile "Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile fiyat farkı verilmesine ilişkin esas ve usullerin tespitine Kamu İhale Kurumu'nun teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Uzun bir çalışma yapılarak 26/12/2008 tarih ve 27092 sayılı Resmi Gazete'de 2008/14447 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile ilave fiyat farkı verilmesi esasları belirlenmiştir. Süre ve kapsam olarak inşaat sektörünün beklentilerini karşılamaktan uzak olan bu ka-

rar, sadece ilave fiyat farkı kavramının kabbullenilmesi bakımından önemsenmiştir.

Kamu yatırımlarında uygulama projesi ve yaklaşık maliyet belirlenmesi adına yeterli teknik altyapı olmaması, idarelerin müşavir kullanımında çekinceli davranması sonucu, reel maliyetler ile öngörülen maliyetler arasında büyük sapmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ayrıca idareler fiyat farkı verilmesine sıcak yaklaşmadıklarından sözleşmelerin birçoğunda fiyat farkı yer almamıştır. Fiyat farkı öngörülen sözleşmelerde ise proje açılımları yeterli özenle yapılmadığından, fiyat farkları piyasası şartlarından çok uzakta kalmıştır.

Bir başka açıdan bakıldığında, inşaat sektörünün göstere rakamları ile ekonomik verilerin örtüşmediği de görülecektir. Örneğin 2010-2011 arasında ki üretici fiyatları endeksi yıllık değişim oranı % 13,33'tür. Aynı zaman diliminde tüketici yıllık fiyat değişimi % 10,45'tir. Aynı dönemde iş gücü girdi endeksi oranı % 11,9 artmıştır. Bina inşaat maliyet endekslerinde genel ortalama 10,86, işçilik oranı 6,52, malzeme ise 12,23'tür. Dolar ise 1,494'den 1,545 paritesine % 3,4 artış ile gelmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na yayımlanan proje hizmetlerinde kullanılan yapı yaklaşık maliyeti örneğin IV. Sınıf A grubu yapılarda % 6 oranında artmıştır. Ana inşaat girdileri yaklaşık demir-% 48, motorin-% 25, çimento % 1 oranında değişim göstermiştir. Demirdeki % 45 artışa

rağmen fiyat farkı verilse bile hesaplanmasında TÜİK sektör ve alt sektörler göre üretici fiyat endeksi (2003=100) ana metal sanayindeki oran % 29,45'tir. Bir başka göstergede emlak vergisi hesaplamalarında kriter alınan maliyet bedelleridir. Örneğin beş kategoriden oluşan mesken binalarından 1. sınıfa bakalım. 2011 yılında 547,50 TL/m² olan fiyat, 2012 yılında 603,67 TL/m² olup, artış oranı % 10,25'tir.

İlgili tablo ve grafiklerde diğer yılların rakamları gösteriyor ki, aynı alanda yayınlanan birçok verinin uyum sorunu bulunmaktadır. İnşaat sektörünün tedarik zorunluluğu bulunduğu piyasada ise bu rakamların çok üzerinde veriler bulunmaktadır.

Rakamlar ile raks...

İnşaat sektörü olarak rakamlara aşına olduğumuz yadsınamaz. Ancak istatistik-

ler konusunun ayrı bir önemi olduğunu da göz ardı edemeyiz. Somut sayılardan soyut yorumlara uzanan istatistik bugün dünyada bir bilim olarak kabul görmektedir. Verilerin dar açılı bir bakış ile sunulması inşaat sektöründe finansal dengelerin yükleniciler aleyhine bozulmasına yol açabilmektedir.

Sektör olarak piyasa şartlarının uygulama süreci içerisinde maliyete yansıtılmasının zorunlu olduğunu söylüyoruz. Üzerine basa basa, iş dünyasının risk analizini kamu hedeflerini esas alarak yaptığını ifade ediyoruz. Örneğin 2012 yılı bütçesinde enflasyon % 5,2 olarak hedeflenmekte 2012-2014 Orta Vadeli Programda ise 2013 ve 2014 yılları için % 5 olarak öngörülmektedir. Sonucunda bunlar bir hedeftir, elbette ki makul (% 5-15) sapmalar gösterebilecektir. Fakat hedeflerin % 100-% 150 aşılması karşısında modern yöntemlerin hiçbirleriyle gerçekçi maliyet risk analizini yapması mümkün olamamaktadır.

Sektörümüzdeki ana girdilerin yıl içinde 3-6 aylık zaman aralığında fiyat değişimleri inanılmaz oranlara tırmanmaktadır. Bu şokları da önleyecek tedbirlerin sistemimizde olmadığı bilinen bir gerçektir.

Ne yapılması gerekir?

• İdarelerin yetkisine bırakılmadan fiyat farkı ödemesinin bütün sözleşmelerde yer alması,

• TÜİK tarafından piyasa koşullarına ve yapı gruplarına göre, gerçek girdileri baz alan “*İnşaat Sektörü Artış Katsayısı*”nın aylık periyotlarla yayınlanması çözüm için olumlu bir gelişme sağlayacaktır.

Anahtar teslimine uyar mı, birim fiyat teklifi ihalelerde nasıl olacak gibi hususların hemen seslendirilmeye başladığını duyar gibiyim. Bunların cevabı ve çözümü vardır. Asıl olan iyi niyetli duruştur. Bilindiği gibi Kalkınma Bakanlığı bünyesine dahil edilen DPT döneminde “İhtisas Alt Komisyon Raporları” yayınlanırdı. Bu raporlara sektörümüzün aktörleri veri ve vizyon katkısı koyarak hedeflerin daha gerçekçi saptanmasında rol oynardı. Bugünde Kalkınma Bakanlığı’nca 6 aylık dönemlerle revize edilecek “İhtisas Alt Komisyon Raporlarının” yayınlanmasının faydalı olduğunu değerlendiriyoruz.

BİNA İNŞAAT MALİYET ENDEKSİ							
YILLAR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
% GENEL ORTALAMA	10.0	18.6	8.36	13.65	-4.28	5.75	10.86
İŞÇİLİK	12.4	21.1	13.09	11.65	3.06	5.59	6.52
MALZEME	7.6	16.1	7.06	14.23	-6.37	5.80	12.23

İŞ GÜCÜGİRDİ ENDEKSİ							
YILLAR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ORAN	---	28.4	9.8	9.8	-6.4	13.7	11.9

2005 = 100 Paritesine göre

TÜKETİCİ YILLIK FİYAT DEĞİŞİMİ							
YILLAR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ORAN	7.72	9.65	8.36	10.06	6.53	6.4	10.45

İNŞAAT MALİYET ENDEKSİ							
YILLAR	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
TOPLAM	100	116.67	125.68	142.84	136.73	144.59	160.64
DEĞİŞİM	---	11.67	9.01	12.16	-6.11	7.86	16.05

2005 = 100 Paritesine göre

YILLAR	TL/YYM	DOLAR KURU
2011	625	1,545
2010	577	1,494
2009	561	1,529
2008	513	1,164
2007	482	1,412
2006	430	1,348
2005	406	1,342

Not: IV. Sınıf A Grubu yapı maliyetleri örnek olarak alınmıştır.

İNŞAAT DEMİR FİYATLARI			
YILLAR	01	06	08
2005	618.04	525.42	597
2006	542.37	535.00	771
2007	745.76	788.14	800.85
2008	860.17	1618.64	1119.00
2009	669.00	691.00	762.00
2010	763.00	865.00	890.00
2011	1110.00	1246	1323
2012	1137		

KDV hariç-Düz yuvarlak

MOTORİN LİTRE FİYATLARI (KDV'SİZ)			
	01	06	10
2005	1.59	1.63	1.63
2006	0.95	0.95	1.03
2007	1.85	1.92	1.98
2008	2.13	2.7	2.69
2009	2.05	2.00	2.00
2010	2.56	2.58	2.59
2011	2.8	3.07	3.24
2012	3.28		